

- Mitjaeva, A. M. (2008). *Zdorov'esberegajushhie pedagogicheskie tehnologii [Health-saving pedagogical technologies]*. Moskva: Akademiya [in Russian].
- Stoiko, O. O. (2008). Nareshti ya ne paliu, abo lehkyi sposib kynuty palyty [Finally I don't smoke, or an easy way to quit smoking]. *Psykhologichna hazeta [Psychological newspaper]*, 12, 3-24 [in Ukrainian].
- Vetrova, O. D. (2012). Suchasni metody i formy roboty z obdarovanymy ditmy [Modern methods and forms of work with gifted children]. *Naukovi zapysky Nizhynskoho derzhavnoho universytetu imeni M. Hoholia [Scientific notes of Nizhyn M. Gogol State University]*, 3, 73-75 [in Ukrainian].

МОМОТ О., КИРИЛЕНКО А.

Poltava V. G. Korolenko national pedagogical University, Ukraine

THE FORMATION OF THE CULTURE OF HEALTH OF THE PERSONALITY OF THE FUTURE TEACHER IN HEALTHY ENVIRONMENT OF HIGH SCHOOL

The article reveals the ideas of forming a culture of health, prevention of bad habits of students (tobacco smoking, alcoholism, drug addiction) by means of methodical tips and recommendations in a healthy environment of high school, which educate the quality of the person reflecting the nature of the interested person lifestyle and environment.

It is possible to create a culture of health for future teachers when they are focused on health care through the pedagogical education system itself. The pedagogical effect should not only consist in the accumulation of new knowledge, skills, development of a positive motivational attitude to health, but also be expressed in self-development, self-education, self-realization and self-activity. Therefore, there is a need to include future professionals in specially organized and diverse activities where their need to act for the sake of health is formed. You need to create the conditions for individuals to gain experience in maintaining and promoting health.

The future teacher teacher's health culture is part of a general future teacher's culture that encompasses pedagogical, psychological, medical, legal, and social aspects. It is a positive health result that ensures the unity of the physical, mental, spiritual and social development of the individual.

Keywords: the formation of the culture of health; healthy environment; personality of the future teacher; health, high school

Стаття надійшла до редакції 21.09.2019 р.

УДК 378.011.3-051:73/76

DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.24.194860>

ІРИНА МУЖИКОВА

ORCID ID 0000-0003-0473-3271

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА У ПРОЦЕСІ МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті розглянуто проблему формування фахових компетентностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі методичної підготовки. Зазначено, що проектування зазначених компетентностей ґрунтується на традиціях навчання образотворчого мистецтва, здобутках мистецької педагогіки та досягненнях української освітньої науки і практики. Визначено, що формування фахових компетентностей здійснюється у три етапи на кожному з яких майбутні учителі набувають знань, розуміння, когнітивних та практичних навичок навчання образотворчого мистецтва.

Ключові слова: методична підготовка; фахові компетентності; учитель образотворчого мистецтва; образотворча грамота; методика навчання образотворчого мистецтва

Постановка проблеми. Реформування української освіти зумовлює необхідність осучаснення процесу підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва у педагогічних університетах. Зокрема актуальною є потреба в адаптуванні традиційно усталеної системи підготовки майбутніх фахівців з навчання образотворчого мистецтва у закладах загальної середньої освіти до нормативних та організаційних змін у сфері вищої освіти, до перспектив розвитку професії та очікувань суспільства. Аналіз практики підготовки майбутніх учителів

© І. Мужикова, 2019

образотворчого мистецтва у вищій педагогічній школі засвідчує необхідність обґрунтування переліку фахових компетентностей необхідних і достатніх для успішної професійної діяльності майбутнього учителя образотворчого мистецтва та визначення послідовності їх формування у процесі методичної підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій пов'язаних із підготовкою майбутніх учителів образотворчого мистецтва показує, що наукові пошуки за даною проблемою здійснюються у окремих напрямках: методологічні основи мистецької освіти розкриті у працях В. Орлова та О. Рудницької; теорію та методику викладання мистецьких дисциплін досліджує Г. Падалка; різноаспектні проблеми викладання образотворчих дисциплін для бакалаврів, майбутніх учителів образотворчого мистецтва висвітлені у дослідженнях Л. Бичкової, О. Кайдановської, О. Музики, І. Пастира, М. Пічура, М. Резніченка, О. Сиви, Г. Сотської, О. Шевнюк.

Особливе місце у підготовці майбутнього учителя образотворчого мистецтва посідає його методична підготовка, яка ґрунтується на традиціях навчання образотворчого мистецтва, здобутках мистецької педагогіки та досягненнях освітньої науки і практики.

Методична підготовка це передусім вивчення методики навчального предмета. С. Гончаренко, О. Савченко тлумачать її як часткову дидактику – теорію навчання певного навчального предмета, що досліджує мету, відбір змісту, різні форми, методи, технології викладання, контроль якості засвоєння учнями конкретного предмета (Савченко, 2012, с. 490); сукупність впорядкованих знань про принципи, зміст, методи, засоби і форми організації навчально-виховного процесу, які забезпечують розв'язання поставлених завдань (Гончаренко, 2011, с. 280).

С. Коновець здійснює теоретичне обґрунтування системи методичної підготовки студентів, майбутніх учителів образотворчого мистецтва до професійної діяльності. Структурними складниками компонентами цієї системи авторка вважає: професійно-педагогічну діяльність майбутніх учителів образотворчого мистецтва (на уроках, позакласних заняттях, виховних заходах та творчій діяльності); творчий розвиток майбутніх учителів у процесі їхньої професійної підготовки; здійснення образотворчої діяльності (пізнавальна, практична, оцінна, колективна, творча); оволодіння методикою навчання образотворчого мистецтва у навчальних закладах різних типів (Коновець, 2013, с. 22).

Зважаючи на позиції компетентнісного підходу, ми розглядаємо методичну підготовку майбутніх учителів образотворчого мистецтва, як процес спрямований на формування фахових компетентностей.

Мета статті розкрити сутність фахових компетентностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва та з'ясувати, яким чином відбувається їх формування у процесі методичної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Однією із ключових у сучасній педагогічній науці є категорія професійної компетентності. С. Гончаренко зазначає, що професійна компетентність є інтегративною характеристикою ділових і особистісних якостей фахівця, яка відображає рівень знань, умінь, досвіду достатніх для досягнення мети з певного виду професійної діяльності, а також моральну позицію фахівця (Гончаренко, 2011, с. 383).

О. Савченко, визначає професійну компетентність як інтегровану здатність особистості, яка охоплює ціннісно-сміслові орієнтації, знання, навички, ставлення, що зумовлені досвідом її діяльності в певній соціально й особистісно значущій сфері. Професійна компетентність уможливує успішне здійснення професійної діяльності (Савченко, 2012, с. 487).

У Законі України Про вищу освіту зазначено, що компетентність – це динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти (*Про вищу освіту*, 2014). Суттєвим є те, що компетентність – це якість, здатність, потенціал або навички, розвинуті студентом, та які належать студентові (Рашкевич, Ю. М. (Пер.), 2016, с. 12).

У сфері вищої освіти на сьогодні загальноприйнятим є поділ компетентностей на дві групи: загальні компетентності (*generic competences, transferable skills*), які мають універсальний, не прив'язаний до предметної області характер (здатність до навчання, креативність, володіння іноземними мовами, базовими інформаційними технологіями) та предметно-спеціальні (фахові) компетентності (*subject specific competences*), що залежать від предметної області, саме вони визначають профіль освітньої програми та кваліфікацію випускника, саме вони роблять кожну освітню програму індивідуальною (Кремень (Ред.), 2014, с. 10).

Що стосується класифікації фахових компетентностей, то у більшості випадків вони діляться на три види: знання і розуміння в предметній області, когнітивні уміння та навички в предметній області, практичні навички в предметній області (Кремень (Ред.), 2014, с. 17).

Над розробкою переліку фахових компетентностей, яких має набути майбутній учитель образотворчого мистецтва працювала робоча група із розробки проекту Стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня освіти, ступеня вищої освіти – бакалавр (шостий рівень НРК України): галузь знань – 01 Освіта, спеціальність – 014 Середня освіта, предметна спеціалізація 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво) у складі І. Мужикової, О. Смірної, І. Удріс. Даний перелік було уточнено та внесено у Освітню програму «Середня освіта (Образотворче мистецтво)» першого бакалаврського рівня вищої освіти за якою відбувається підготовка фахівців у ПНПУ імені В.Г. Короленка (Мохірева, Мужикова, & Саєнко (Уклад.), 2018).

Розглядаючи методичну підготовку майбутніх учителів образотворчого мистецтва як процес, спрямований на послідовне формування фахових компетентностей, необхідних для навчання образотворчого мистецтва учнів у закладах загальної середньої і позашкільної освіти, ми пропонуємо здійснювати його у три етапи.

На початковому етапі методичної підготовки, який співпадає із навчанням на I-II курсах, закладаються основи предметної підготовленості майбутніх педагогів.

Мета методичної підготовки на даному етапі – формування здатності до теоретичного освоєння мистецької спадщини, фахової орієнтації у сучасному світовому та українському образотворчому просторі; здатності до

практичної художньої діяльності, оволодіння образотворчою грамотою на рівні, необхідному для сприймання, оцінки та створення художнього образу (Мохірева, Мужикова, & Саєнко (Уклад.), 2018).

На заняттях з «Рисунку», «Живопису», «Основ перспективи», «Основ кольорознавства» та «Композиції», майбутні учителі образотворчого мистецтва набувають досвіду образотворчої діяльності та навичок методично послідовного виконання практичних робіт.

За результатами виконання практичних робіт з «Рисунку» та «Основ перспективи» здобувачі набувають: розуміння конструктивної основи зображуваних тривимірних об'єктів, здатності здійснювати аналіз їх будови, моделювати форму, виконувати побудову зображення у перспективі; розуміння закономірностей будови зовнішньої форми моделі і використання їх у практичній роботі над зображенням; усвідомлення потреби цілісного сприйняття зображення; володіння принципом роботи від загального до частин, вміння докладного моделювання форми без руйнації цілого, прийомами відтворення тонових співвідношень; володіння графічними навичками, здатністю до пошуку засобів, що підкреслюють найбільш характерні особливості об'єктів зображення і сприяють найбільшій виразності рисунку; розуміння основних законів освітлення об'єктів зображення (світло, відблиск, напівтінь, рефлекс, власна і падаюча тінь); здатності здійснювати конструктивно-пластичний аналіз структури форми об'єктів зображення; володіння основами композиційного вирішення зображення у заданому форматі; розуміння основних законів, правил та прийомів лінійної побудови предметів, розташованих у тривимірному просторі на площині; усвідомлення специфіки використання основних законів перспективи при зображенні предметів побуту, інтер'єру та екстер'єру будинків, вулиць, природи; здатності застосовувати правила побудови тіней та віддзеркалень предметів у перспективі; усвідомлення принципів використання художньо-образних та технічних засобів перспективи у створенні художнього образу; розуміння специфіки і можливості використання перспективи у процесі навчання образотворчого мистецтва та художньої творчості.

Одночасно відбувається вивчення «Живопису» та «Основ кольорознавства». За результатами опанування цих освітніх компонентів майбутні учителі набувають: здатності використовувати основні виразні можливості кольору та різноманітні технічні прийоми в навчально-творчих роботах; розуміння закономірностей створення колориту і гармонізації кольоровідношень у живописному творі; здатності застосовувати способи відображення форми, простору і умов освітлення живописними засобами; уміння відображати якості природи живописними засобами, професійно користуватися гуашшю, аквареллю, олійними фарбами, художньо організувати живописну площину за допомогою кольору; здатності використовувати основні засоби композиційної організації живописного твору; уміння здійснювати аналіз основних характеристик кольору та кольорозіставлень; усвідомлення принципів створення колірних гармоній, класифікації можливих варіантів гармоній; специфіки психофізіологічної та емоційної дії кольору; здатності пояснювати принципи побудови існуючих систем назв кольорів, систематизувати назви кольорів, пояснювати сутність кожного колориметричного поняття, характеризувати будь-яку колірну композицію з використанням відповідної термінології; навичок створення палітри кольорів із заданими характеристиками; трансформувати абстрактну палітру кольорів у конкретну композицію.

У процесі вивчення «Композиції» здійснюється робота спрямована на досягнення таких результатів: усвідомлення значення композиції для створення художнього образу; уміння здійснювати композиційний аналіз творів образотворчого мистецтва; усвідомленого використання законів, правил та прийомів композиції у процесі створення художнього образу; уміння планувати процес роботи над композицією (підбирати матеріал, відповідні засоби художньої виразності) методично грамотно та послідовно здійснювати реалізацію художнього задуму; володіння засобами формотворення, прийомами стилізації та навичками практичної композиційної діяльності; володіння здатністю використовувати художні якості матеріалів для прийняття оптимального композиційного рішення.

У процесі плернерної практики продовжується робота спрямована на закріплення результатів, досягнутих у процесі опанування основ художньої грамоти упродовж навчальних занять. Студенти набувають: здатності обирати естетично значущі компоненти оточуючого середовища для відображення у живописному чи графічному етюді; здатності цілісного сприйняття природи з урахуванням її просторового положення, загального колірного і тонового станів освітлення; навичок використовувати в етюдних роботах методів опрацювання співвідношень за колірним тоном, світлістю, насиченістю, уміння витримувати тональний та колірний масштаби; здатності виконувати достовірні зображення природних та штучних об'єктів і людей у постійно змінних кліматичних і світло-просторових умовах природного середовища.

Особлива увага на даному етапі звертається на усвідомлення студентами критеріїв оцінки результатів діяльності та навчання майбутніх учителів давати таку оцінку власним роботам та роботам інших студентів.

За результатами опанування освітнього компоненту «Історія образотворчого мистецтва» майбутні учителі набувають здатності: демонструвати знання основних понять теорії образотворчого мистецтва; визначати основні історичні етапи розвитку образотворчого, декоративно-ужиткового мистецтва та архітектури; характеризувати основні стилі, напрями та течії у розвитку образотворчого мистецтва; розпізнавати основні пам'ятки образотворчого, декоративно-ужиткового мистецтва і архітектури; розуміти специфіку художнього образу; пояснювати закономірності розвитку та трансформації художньої мови образотворчого, декоративно-ужиткового мистецтва та архітектури; аналізувати мистецькі твори та творчість видатних представників зарубіжного образотворчого мистецтва; висловлювати оцінні судження.

Таким чином не першому етапі методичної підготовки у процесі оволодіння основами образотворчої грамоти забезпечується формування тих компетентностей, що складають основу фахової підготовки майбутнього вчителя. Вони стануть базою для формування власне методичної грамотності на наступному етапі.

На основному етапі методичної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва розпочинається цілеспрямована діяльність із формування таких компетентностей: здатності планувати процес навчання образотворчого мистецтва у закладах загальної середньої та позашкільної освіти, забезпечувати його реалізацію та оцінку отриманих результатів; здатності до організації і проведення позаурочної та позакласної роботи (вихід на

плер, екскурсії в музейні установи, організація та проведення виставок); здатності до застосування в освітньому процесі сучасних художньо-педагогічних технологій; здатності керувати художньо-творчою діяльністю учнів, ураховуючи їх вікові та індивідуальні можливості; здатності застосовувати методи діагностування навчальних та художньо-творчих досягнень учнів та прогнозувати їх особистісний розвиток; здатності здійснювати естетичне виховання учнів засобами образотворчого мистецтва; здатності застосовувати сучасні методики і освітні технології для забезпечення якості оволодіння основами образотворчості в закладах загальної середньої освіти з поглибленим вивченням образотворчого мистецтва (Мохірева, Мужикова, & Саєнко (Уклад.), 2018).

Реалізація зазначеної мети забезпечується засобами засвоєння змісту освітніх компонентів «Методика навчання образотворчого мистецтва», «Методика організації образотворчої діяльності дітей у закладах позашкільної освіти», «Педагогічний малюнок» та набуттям практичного досвіду навчання школярів під час педагогічної практики.

За результатами вивчення курсів «Методика навчання образотворчого мистецтва» та «Методика організації образотворчої діяльності дітей у закладах позашкільної освіти» майбутні педагоги мають: усвідомити значення академічних традицій навчання образотворчого мистецтва та досвіду навчання образотворчого мистецтва у закладах загальної середньої та позашкільної освіти; оволодіти дидактичними та методичними основами планування та організації навчання образотворчого мистецтва учнів в умовах закладів загальної середньої та позашкільної освіти; свідомо обирати методи навчання образотворчого мистецтва у 1-4 та 5-7 класах загальноосвітньої школи та ефективно їх застосовувати; враховувати вікові та психологічні особливості школярів у процесі оцінювання результатів навчальної діяльності з образотворчого мистецтва; усвідомлювати цінність мистецтва і його значення у розвитку та вихованні особистості.

За результатами вивчення «Педагогічного малюнка» студенти повинні: усвідомлювати теоретичні положення педагогічного малюнка його принципи, види та функції; розуміти сутність стильових ознак реалістичного, декоративного та інших способів зображення, основи стадійного малювання; володіти прийомами ілюстрування навчально-методичної документації; пояснення особливостей побудови зображуваних об'єктів та виконання малюнків на певну тематику; ілюстрування окремих положень усного пояснення вчителя під час уроку; бути здатним виконувати малюнки об'єктів плоскої форми, природних об'єктів, побутових предметів, людей та тварин засобами лінійного та тонового рішення конструктивного та образного рішення; володіти прийомами реалізації засобів художньої виразності у швидкому малюнку; демонструвати уміння методично послідовної роботи над малюнком, показу окремих стадій його виконання.

Практична підготовка майбутніх фахівців зі спеціальності 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво) спрямована на актуалізацію та систематизацію теоретичних знань, набуття практичних умінь і навичок студентів щодо організації процесу навчання образотворчого мистецтва учнів у закладах загальної середньої та позашкільної освіти.

За результатами виробничої педагогічної практики майбутні учителі образотворчого мистецтва мають демонструвати: знання специфіки побудови освітнього процесу у закладах загальної середньої та позашкільної освіти, існуючих технологій навчання образотворчого мистецтва, уміння організувати і здійснювати процес навчання з відповідних дисциплін; здатність застосовувати у практичній діяльності уміння в галузі навчально-методичної роботи вчителя щодо планування і проведення уроків та занять з образотворчого мистецтва, діагностування рівня навчальних досягнень школярів з урахуванням індивідуальних та вікових особливостей учнів; здатність здійснювати організацію творчої художньої діяльності учнів та популяризувати її результати; здатність забезпечувати художньо-естетичний розвиток школярів засобами образотворчого мистецтва.

Отже на основному етапі методичної підготовки продовжується робота із формування предметної грамотності та основна увага приділяється формуванню методичної грамотності майбутніх педагогів. Студенти опановують знання із сучасної методики навчання образотворчого мистецтва у закладах загальної середньої та позашкільної освіти; навчаються планувати процес навчання, забезпечувати його реалізацію та оцінювати отримані результати, здійснювати організацію і проведення позакласної роботи; набувають навичок керування художньо-творчою діяльністю учнів, ураховуючи їх вікові та індивідуальні можливості, застосування методів діагностування навчальних та художньо-творчих досягнень школярів та прогнозування їх особистісного розвитку.

На завершальному етапі методичної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва передбачається створення умов для формування у студентів здатності до творчої художньо-педагогічної, культурно-просвітницької, організаторської та художньо-естетичної діяльності, спрямованої на духовний і культурний розвиток особистості та суспільства в цілому (Мохірева, Мужикова, & Саєнко (Уклад.), 2018).

Під час виконання бакалаврської кваліфікаційної роботи діяльність майбутніх фахівців спрямовується на узагальнення, поглиблення та систематизацію набутих за час навчання теоретичних знань, удосконалення вмінь та навичок самостійно здійснювати художньо-творчу діяльність, з використанням сучасних методик її проведення, набуття навичок організаційної роботи у процесі художнього експериментування.

За результатами виконання кваліфікаційної роботи здійснюється виявлення сформованості у майбутніх учителів образотворчого мистецтва загальних і фахових компетентностей, необхідних для успішного здійснення професійно-педагогічної діяльності. При цьому практична частина має засвідчити високу освітню та професійну підготовку автора, його здатність до самостійного вирішення творчих завдань, зокрема розуміння композиційних законів, здатності їх використання у мистецькому творі, грамотне володіння засобами художньої виразності, довершеність технічних навичок. Теоретична частина, яка виконується у формі пояснювальної записки, передбачає, що студент продемонструє здатність реалізації обраної теми у мистецтвознавчому, освітньому та навчально-методичному аспекті (Мужикова, 2018, с. 8).

Висновки. Отже методична підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва є безперервною. Вона розпочинається, розгортається та завершується у процесі навчання за відповідною освітньою програмою, та зумовлює формування у студентів відповідних фахових компетентностей, набуття яких дозволить майбутнім педагогам успішно здійснювати навчання образотворчого мистецтва учнів у закладах загальної середньої та

позашкільної освіти. Як напрям подальших досліджень можна розглядати проблему формування особистості майбутнього учителя образотворчого мистецтва у процесі методичної підготовки.

Список використаних джерел

- Мужикова, І. М. (Уклад.). (2018). *Виконання та захист бакалаврських і магістерських кваліфікаційних робіт: методичні рекомендації для студентів спеціальності 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво)*. Полтава.
- Гончаренко, С. У. (2011). *Український педагогічний енциклопедичний словник*. Рівне: Волинські обереги.
- Про вищу освіту*: Закон України [від 01.07.2014 р. №1556-VII]. Взято з <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
- Коновець, С. В. (2013). *Естетичні та етичні засади оптимізації професійної діяльності викладачів образотворчого мистецтва вищих навчальних закладів: посібник*. Кіровоград: Імекс-ЛТД.
- Рашкевич, Ю. М. (Пер.). (2016). *Методичні рекомендації для розроблення профілів ступеневих програм, включаючи програмні компетентності та програмні результати навчання*. Київ: Поліграф плюс.
- Мохірева, Ю., Мужикова, І., & Саєнко, Т. (Уклад.). (2018). *Освітньо-професійна програма спеціальності 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво) для підготовки бакалавра*. Полтава.
- Кремень, В. Г. (Ред.). (2014). *Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації*. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети».
- Савченко, О. Я. (2012). *Дидактика початкової освіти: підручник*. Київ: Грамота.

References

- Honcharenko, S. U. (2011). *Ukrainskyi pedahohichnyi entsyklopedychnyi slovnyk [Ukrainian Pedagogical Encyclopedic Dictionary]*. Rivne: Volynski oberehy [in Ukrainian].
- Konovets, S. V. (2013). *Estetychni ta etychni zasady optymizatsii profesiinoi diialnosti vykladachiv obrazotvorchoho mystetstva vyshchyykh navchalnykh zakladiv [Aesthetic and ethical principles of optimization of professional activity of teachers of fine arts at higher educational establishments]: posibnyk*. Kirovohrad: Imeks-LTD [in Ukrainian].
- Kremen, V. H. (Ed.). (2014). *Rozroblennia osvitnikh prohram [Development of educational programs]: metodychni rekomendatsii*. Kyiv: DP "NVTs "Priorytety" [in Ukrainian].
- Mokhirieva, Yu., Muzhykova, I., & Saienko, T. (Comp.). (2018). *Osvitno-profesiina prohrama spetsialnosti 014.12 Srednia osvita (Obrazotvorche mystetstvo) dlia pidhotovky bakalavra [Specialty education program 014.12 Secondary education (Fine arts) for bachelor's training]*. Poltava [in Ukrainian].
- Muzhykova, I. M. (Comp.). (2018). *Vykonannia ta zakhyst bakalavrskykh i mahisterskykh kvalifikatsiinykh robit [Performance and protection of bachelor's and master's qualifications]: metodychni rekomendatsii dlia studentiv spetsialnosti 014.12 Srednia osvita (Obrazotvorche mystetstvo)*. Poltava [in Ukrainian].
- Rashkevych, Yu. M. (Trans.). (2016). *Metodychni rekomendatsii dlia rozroblennia profiliv stupenevykh prohram, vkluchaiuchy prohramni kompetentnosti ta prohramni rezultaty navchannia [Guidelines for developing profiles of degree programs, including program competencies and program outputs]*. Kyiv: Polihraf plus [in Ukrainian].
- Pro vyshchu osvitu [About higher education]: Zakon Ukrainy [vid 01.07.2014 r. No1556-VII]*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian].
- Savchenko, O. Ya. (2012). *Dydaktyka pochatkovoї osvity [Didactics of elementary education]: pidruchnyk*. Kyiv: Hramota [in Ukrainian].

MUZHKOVA I.

Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine

FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCIES IN FUTURE TEACHERS OF FINE ARTS IN PROCESS OF METHODOLOGICAL EDUCATION

The problem of formation of professional competencies in future teachers of fine arts in process of methodological education is considered in this article. Professional competencies are defined by subject area of education of future teacher of fine arts. Their planning is based on traditions of fine arts education, accomplishments of art pedagogy and achievements of Ukrainian educational science and practice.

Course of formation of professional competencies matches with the process of methodological education of future teachers of fine arts and is carried out in three stages at each of which there is a formation of the knowledge and understanding in the subject area, cognitive skills and practical skills in the subject area.

During the first stage, in the process of teaching of "Painting", "Composition", "History of Fine Arts" work is done to form the skills of professional orientation in the modern international and Ukrainian fine arts space, the basis of artistic creativity is formed – mastering the fine arts knowledge at the level necessary for perception, evaluation and creation of artistic image.

During the main stage in the process of studying the “Methods of teaching of Fine Arts”, “Methods of organizing fine arts activity in extracurricular educational institutions” and during practical training skills of planning the education process of fine Arts in institutions of general secondary and out-of-school education, ensuring its implementation and assessment of the results; ability to use modern artistic and pedagogical technologies in the educational process; ability to manage the artistic and creative activities of students, considering their age and individual skills are formed.

The final stage of methodical training is aimed at forming skills of creative and pedagogical, cultural and educational, organizational and artistic and aesthetic activity in students, aimed at spiritual and cultural development of individual and society. The task of this stage is implemented during the execution of undergraduate qualifying work.

Keywords: *methodical, education; professional competencies; teacher of fine arts; fine arts knowledge; Methodology of teaching fine Arts*

Стаття надійшла до редакції 15.10.2019 р.

УДК 378.011.3-051:6-047.58

DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.24.194862>

НАТАЛІЯ НАГОРНА

ORCID ID 0000-0003-0017-9496

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

МІСЦЕ ДІЯЛЬНОСТІ З ПРОЕКТУВАННЯ І МОДЕЛЮВАННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Статтю присвячено визначенню місця діяльності з проектування і моделювання у процесі формування проектно-технологічної компетентності майбутніх учителів технологій.

Визначено принципи, мету, функції проектування і моделювання. Проведено порівняльний розгляд діяльності з проектування та моделювання.

Ключові слова: проектування; моделювання; компетентність; учитель технологій; діяльність

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Сучасна вища професійна школа, володіючи значним освітнім і культурним потенціалом, має всі можливості максимального розкриття художньо-творчого потенціалу особистості майбутнього вчителя технології в професійній підготовці у ЗВО на основі компетентнісного і діяльнісного підходів, що сприятиме розвитку його особистісних якостей, пов'язаних із професійною компетентністю. Освітній рівень майбутніх учителів технологій визначає особливі вимоги до професійної майстерності, виділяючи необхідність оволодіння професійними знаннями і вміннями.

Отже, на сьогоднішній день, актуальним є питання забезпечення в повній мірі підготовки майбутніх учителів технологій, здатних до активної участі в різних видах професійної діяльності, що базується на проектно-технологічній компетентності та має художньо-образну спрямованість, пов'язану з моделювання і проектуванням виробів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема проектно-технологічної діяльності досліджувалась у численних роботах вітчизняних і зарубіжних вчених у галузі філософії, педагогіки, психології – П. Атаманчука, Ю. Бабанського, В. Беспалька, Н. Бордовського, Л. Виготського, Б. Гершунського, В. Загвязинського, М. Кагана, А. Леонтьєва, Р. Немова, А. Огурцова, І. Підласого, Л. Рубінштейна, А. Спіркина, В. Сидоренка, В. Сластьоніна, Л. Лебедевої, І. Котова, Л. Фрідман, А. Хуторського, Г. Щукіної, А. Терещука, О. Коберника та ін.

Розробкою та аналізом основ проектно-технологічної діяльності, вивченням особливостей її організації займалися Є. Борисова, М. Брейгіна, І. Бухтіярова, Т. Газука, В. Гузєєв, Р. Галустов, Н. Гафурова, М. Зубов, Н. Єрофєєва, А. Тарара, В. Копилова та ін. Ідеї проектного навчання започатковано у працях таких зарубіжних учених як Д. Дьюї, У. Кілпатрик, Є. Коллінгс, Д. Піт.

Питанням проектування на уроках трудового навчання та організації проектно-технологічної діяльності в процесі фахової підготовки приділено значну увагу в працях О. Коберника, А. Терещука, С. Ткачука, Л. Савченко, В. Стешенка, В. Яковлевої та ін. Особливості введення в освітній процес елементів моделювання висвітлено в роботах Ю. Іванова, Ю. Катханової, Б. Неменського, Б. Нешумова, Н. Ростовцева, А. Хворостова, Б. Юсова та ін.

Метою статті є визначення місця діяльності з проектування і моделювання у процесі формування проектно-технологічної компетентності майбутніх учителів технологій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглядаючи проектну діяльність з досвіду минулого і як фактор, що визначає розвиток суспільства і особистості, бачимо що І. Ляхов в своєму дослідженні виділив етапи проектно-технологічної діяльності суспільно-історичного розвитку (Ляхов, 1996), які характеризуються проектною орієнтацією суспільно-історичного будівництва цивілізації новітнього часу: постановка мети і планування роботи; проведення досліджень і проектування; виробництво; експлуатація; утилізація (переробка та захоронення виробів, що вийшли з ужитку).